

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 30 januari 2019*

”Begäran om förhandsavgörande — Tillnärmning av lagstiftning — Huruvida direktiv 2014/40/EU är giltigt — Tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror — Regler om ’ingredienser’ — Förbud mot smaksatta tobaksvaror”

I mål C-220/17,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Verwaltungsgericht Berlin (Förvaltningsdomstolen i Berlin, Tyskland) genom beslut av den 21 april 2017, som inkom till domstolen den 27 april 2017, i målet

Planta Tabak-Manufaktur Dr. Manfred Obermann GmbH & Co. KG

mot

Land Berlin,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen),

sammansatt av domstolens vice ordförande R. Silva de Lapuerta, tillika tillförordnad ordförande på första avdelningen, samt domarna A. Arabadjiev, E. Regan, C.G. Fernlund och S. Rodin (referent),

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe,

justitiesekreterare: handläggaren R. Șereș,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 21 mars 2018,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Planta Tabak-Manufaktur Dr. Manfred Obermann GmbH & Co. KG, genom T. Masing och C. Eckart, Rechtsanwälte,
- Spaniens regering, genom S. Jiménez García, i egenskap av ombud,
- Frankrikes regering, genom R. Coesme och D. Colas, båda i egenskap av ombud,
- Ungerns regering, genom G. Koós och Z. Fehér, båda i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

- Förenade kungarikets regering, genom S. Brandon, I. Rogers och Z. Lavery, samtliga i egenskap av ombud,
  - Norges regering, genom P. Wennerås, M. Schei och M. Reinertsen Norum, samtliga i egenskap av ombud,
  - Europaparlamentet, genom L. Visaggio, U. Rösslein och J. Rodrigues, samtliga i egenskap av ombud,
  - Europeiska unionens råd, genom P. Plaza García, E. Karlsson och R. Wiemann, samtliga i egenskap av ombud,
  - Europeiska kommissionen, genom M. Kellerbauer och J. Tomkin, båda i egenskap av ombud,
- och efter att den 4 juli 2018 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser giltigheten av artikel 7.1, 7.7 och 7.14, artiklarna 8–11, särskilt artikel 9.1 andra stycket, artikel 9.4 a andra meningen, artiklarna 9.6, 10.1 b, 10.1 e och 10.1 f, artikel 11.1 första stycket, första meningen, samt artikel 13.1 c i Europaparlamentets och rådets direktiv av den 3 april 2014 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG (EUT L 127, 2014, s. 1, och rättelse i EUT L 150, 2015, s. 24). Begäran om förhandsavgörande avser även tolkningen av artiklarna 7.14, 13.1 c och 13.3 i samma direktiv.
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Planta Tabak-Manufaktur Dr. Manfred Obermann GmbH & Co. KG (nedan kallat Planta Tabak) och Land Berlin (delstaten Berlin, Tyskland). Målet rör förbudet mot utsläppande på marknaden av vissa tobaksvaror och regler om märkning och förpackning av tobaksvaror.

Tillämpliga bestämmelser

- 3 Skäl 9 i direktiv 2014/40 har följande lydelse:

”Det är nödvändigt att fastställa ett antal nya definitioner för att säkerställa att detta direktiv tillämpas på ett enhetligt sätt av medlemsstaterna. När olika skyldigheter enligt detta direktiv gäller för olika produktkategorier och den relevanta produkten omfattas av mer än en av de kategorierna (t.ex. pipa, rulltobak), bör de strängare skyldigheterna tillämpas.”
- 4 I skäl 16 i direktivet anges följande:

”Sannolikheten för olikheter i regleringen ökar ytterligare genom farhågor beträffande tobaksvaror med en annan karakteristisk smak än tobak, vilket skulle kunna göra att människor lättare börjar konsumera tobak eller påverka konsumtionsmönster. Åtgärder som leder till omotiverade skillnader i behandlingen av olika typer av smaksatta cigaretter bör undvikas. Produkter med en karakteristisk smak med en större försäljningsvolym bör dock fasas ut under en längre period för att ge konsumenterna tillräckligt med tid för att gå över till andra produkter.”

5 Artikel 1 i direktivet har följande lydelse:

”Syftet med detta direktiv är att tillnärma medlemsstaternas lagar och andra författningar ...

...

för att underlätta att den inre marknaden för tobaksvaror och relaterade produkter fungerar smidigt, med utgångspunkt i en hög skyddsnivå för folkhälsan, särskilt för ungdomar, och för att uppfylla unionens skyldigheter enligt [Världshälsoorganisationens (WHO:s)] ramkonvention om tobakskontroll (nedan kallad *ramkonventionen*) [som godkändes genom rådets beslut 2004/513/EG av den 2 juni 2004 om ingående av WHO:s ramkonvention om tobakskontroll (EUT L 213, 2004, s. 8)].”

6 I artikel 2 i samma direktiv föreskrivs följande:

”I detta direktiv avses med

...

14) *ny tobaksvara*: en tobaksvara

- a) som inte tillhör någon av kategorierna cigaretter, rulltobak, piptobak, tobak för vattenpipa, cigarrer, cigariller, tuggtobak, tobak för användning i näsan eller tobak för användning i munnen, ...

...”

7 I artikel 7 i direktiv 2014/40 föreskrivs följande:

”1. Medlemsstaterna ska förbjuda att tobaksvaror med en karakteristisk smak släpps ut på marknaden.

...

7. Medlemsstaterna ska förbjuda utsläppande på marknaden av tobaksvaror som innehåller smaktillsatser i någon av dess delar, såsom filter, papper, förpackningar, kapslar eller eventuella tekniska detaljer som möjliggör ändring av tobaksvarornas doft eller smak eller rökintensitet. Filter, papper och kapslar får inte innehålla tobak eller nikotin.

...

12. Andra tobaksvaror än cigaretter och rulltobak ska vara undantagna från de förbud som fastställs i punkterna 1 och 7.

...

14. När det gäller tobaksvaror med en viss karakteristisk smak villas försäljningsvolym i hela unionen utgör minst 3 % i en viss produktkategori, ska bestämmelserna i denna artikel gälla från och med 20 maj 2020.

...”

8 Artiklarna 8–11 i detta direktiv, som ingår i kapitel II med rubriken ”Märkning och förpackning”, innehåller allmänna bestämmelser, bestämmelser om allmänna varningar och informationstexter på tobaksvaror för rökning, bestämmelser om kombinerade hälsovarningar för tobaksvaror för rökning respektive bestämmelser om märkning av andra tobaksvaror för rökning än cigaretter, rulltobak och tobak för vattenpipa.

9 Artikel 9 i samma direktiv har följande lydelse:

”1. Varje styckförpackning och eventuell ytterförpackning för tobaksvaror för rökning ska vara försedd med en av följande allmänna varningar:*Rökning dödar – Sluta nu*

eller*Rökning dödar*

Medlemsstaterna ska fastställa vilken av de allmänna varningar som avses i första stycket som ska användas.

...

4. Den allmänna varning och informationstext som avses i punkterna 1 och 2 ska vara

a) tryckta med typsnittet Helvetica med fet stil i svart på vit bakgrund; för att ta hänsyn till språkkrav får medlemsstaterna bestämma storleken på typsnittet, förutsatt att den typsnittsstorlek som fastställs i nationell rätt säkerställer att den relevanta texten täcker största möjliga andel av den yta som har reserverats för dessa hälsovarningar,

...

6. Kommissionen ska genom genomförandeakter fastställa den exakta placeringen av den allmänna varningen och informationstexten på rulltobak som marknadsförs i påsar, med beaktande av påsarnas olika former.”

10 I artikel 10 i direktiv 2014/40 anges följande:

”1. Varje styckförpackning och eventuell ytterförpackning för tobaksvaror för rökning ska vara försedd med kombinerade hälsovarningar. De kombinerade hälsovarningarna ska

...

b) innehålla rökavvänjningsinformation, såsom telefonnummer, e-postadresser eller adresser till webbplatser med avsikten att informera konsumenter om stödprogram för personer som vill sluta röka,

...

e) återges på den övre kanten av en styckförpackning och eventuell ytterförpackning och placeras på samma led som all annan information på denna yta av förpackningen; tillfälliga undantag från skyldigheten om den kombinerade hälsovarningens placering får tillämpas i medlemsstater där skattemärken eller nationella identifieringsmärken för skatteändamål fortfarande är obligatoriska, på följande sätt:

i) I de fall där skattemärket eller det nationella identifieringsmärket för skatteändamål sätts fast vid den övre kanten av en styckförpackning gjord av kartongmaterial, får den kombinerade hälsovarningen som ska återges på den bakre ytan placeras direkt nedanför skattemärket eller det nationella identifieringsmärket.

ii) Om en styckförpackning är gjord av mjukt material, får medlemsstaterna tillåta att en rektangulär yta reserveras för skattemärket eller det nationella identifieringsmärket för skatteändamål med en höjd på högst 13 mm mellan paketets övre kant och ytan och den övre änden av de kombinerade hälsovarningarna.

De undantag som avses i leden i och ii ska tillämpas i tre år från och med den 20 maj 2016; märkesnamn eller logotyper får inte placeras ovanför hälsovarningarna,

...

f) reproduceras i enlighet med de format och proportioner och den layout och utformning som fastställs av kommissionen i enlighet med punkt 4, och

...”

11 I artikel 11.1 första stycket, första meningen, i detta direktiv föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna får beträffande andra tobaksvaror för rökning än cigaretter, rulltobak och tobak för vattenpipa medge undantag från skyldigheten att förse dem med informationstexten i artikel 9.2 och de kombinerade hälsovarningar som anges i artikel 10.”

12 Artikel 13 i direktivet har följande lydelse:

”1. Märkningen av styckförpackningar och eventuella ytterförpackningar eller själva tobaksvaran får inte innehålla någon beståndsdel eller något inslag som

...

c) hänvisar till smak, doft, eventuella smaktillsatser eller andra tillsatser eller avsaknaden därav,

...

3. De beståndsdelar och inslag som är förbjudna enligt punkterna 1 och 2 kan omfatta men är inte begränsade till texter, symboler, namn, varumärken, figurativa eller icke figurativa tecken.”

13 Artikel 29.1 i samma direktiv har följande lydelse:

”Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 20 maj 2016. De ska genast överlämna texterna till dessa bestämmelser till kommissionen.

Medlemsstaterna ska tillämpa dessa bestämmelser från och med den 20 maj 2016, utan att artiklarna 7.14, 10.1 e, 15.13 och 16.3 påverkas.”

14 I artikel 30 i direktiv 2014/40 anges följande:

”Medlemsstaterna får tillåta att följande produkter, som inte uppfyller kraven i detta direktiv, släpps ut på marknaden till och med den 20 maj 2017:

a) Tobaksvaror som tillverkats eller övergått till fri omsättning och som är märkta i enlighet med [Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/37/EG av den 5 juni 2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror (EGT L 194, 2001, s 26)] före den 20 maj 2016.

...”

Målet vid den nationella domstolen och de hänskjutna frågorna

15 Planta Tabak tillverkar och säljer tobaksvaror, särskilt smaksatt rulltobak.

- 16 Direktiv 2014/40 införlivades genom Gesetz über Tabakerzeugnisse und verwandte Erzeugnisse (lag om tobaksvaror och relaterade produkter) av den 4 april 2016 (BGBl. 2016 I, s. 569) (nedan kallad TabakerzG).
- 17 Den 25 april 2016 väckte Planta Tabak talan vid Verwaltungsgericht Berlin (Förvaltningsdomstolen i Berlin, Tyskland), och yrkade att rätten skulle fastställa att vissa bestämmelser i TabakerzG, som avsåg förbudet mot smaktillsatser, chockbilder och förbudet mot reklam för smaker, inte var tillämpliga på dess produkter. Planta Tabak gjorde också gällande att artikel 7.1 och 7.7, artiklarna 8–11 och artikel 13.1 c i direktiv 2014/40 strider mot unionens primärrätt, särskilt rättssäkerhetsprincipen, likabehandlingsprincipen och proportionalitetsprincipen.
- 18 För det första anser den hänskjutande domstolen att det föreligger osäkerhet vad gäller giltigheten och tolkningen av de bestämmelser i direktiv 2014/40 som rör förbudet mot smaktillsatser i tobaksvaror, reglerna för märkning och förpackning av dessa produkter och förbudet mot reklam för smaker.
- 19 Inledningsvis undrar den hänskjutande domstolen hur artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i direktiv 2014/40 ska tolkas och om denna bestämmelse är förenlig med rättssäkerhetsprincipen, mot bakgrund av förbudet mot utsläppande på marknaden av tobaksvaror med en karakteristisk smak, som gäller sedan den 20 maj 2016 om produkternas försäljningsvolym i hela unionen understiger 3 % i en viss produktkategori, och från och med den 20 maj 2020 i det motsatta fallet. Den hänskjutande domstolen uppger att de berörda tillverkarna av tobaksvaror saknar möjlighet att erhålla information om försäljningsvolymen i hela Europeiska unionen, detta trots att kommissionen, genom dess genomförandebeslut (EU) 2015/2186 av den 25 november 2015 om fastställande av ett format för inlämnande och offentliggörande av uppgifter om tobaksvaror (EUT L 312, 2015, s. 5), har inrättat ett rapporterings- och uppgiftssystem, vilket på medellång sikt syftar till insamling och tillgängliggörande av dessa uppgifter. Varken kommissionens eller de tyska behöriga federala myndigheternas webbplatser innehåller några upplysningar av detta slag eller anvisningar om hur dessa upplysningar kan erhållas. Det förfarande som ska följas vid tillämpningen av undantaget i artikel 7.14 i direktiv 2014/40 är således inte klart definierat.
- 20 Vidare innehåller direktiv 2014/40 inte någon definition av uttrycket ”produktkategori” som figurerar i denna bestämmelse, och uttrycket kan inte med säkerhet definieras tolkningsvägen. I synnerhet undrar den hänskjutande domstolen om uppdelningen på produktkategorier ska ske endast utifrån typen av tobaksvara eller endast utifrån typen av smak som den innehåller, eller om dessa båda kriterier ska kombineras sinsemellan (mentolcigaretter, finfördelad mentoltobak, och så vidare).
- 21 Den hänskjutande domstolen framhåller dessutom att, när det gäller datumet för tillämpningen av förbuden mot rörlighet för tobaksvaror, strider artikel 7 i direktivet mot principen om likabehandling, eftersom den gör åtskillnad mellan smaksatta tobaksvaror beroende på deras försäljningsvolym, trots att dessa produkter befinner sig i jämförbara situationer vad gäller de genom direktivet eftersträvar syftena att skydda konsumenternas hälsa och att undanröja handelshinder.
- 22 Den hänskjutande domstolen har dessutom ställt sig frågan huruvida förbudet mot smaktillsatser, mot bakgrund av de tidsramar som fastställs i direktiv 2014/40, är förenligt med proportionalitetsprincipen och artikel 34 FEUF, med beaktande av de negativa ekonomiska och sociala konsekvenserna för små och medelstora företag som specialiserat sig på ”nischade produkter” vilkas marknadsandel på unionsnivå understiger 3 % och som det följaktligen blir förbjudet att släppa ut på marknaden från och med den 20 maj 2016.
- 23 För det andra framhåller den hänskjutande domstolen även att tidsfristen enligt artikel 29.1 i direktiv 2014/40 för att införliva detta direktiv och påbörja tillämpningen av de nationella bestämmelserna, vilken löper ut den 20 maj 2016, är kort, med hänsyn till datumen för antagandet av kommissionens genomförandebeslut (EU) 2015/1735 av den 24 september 2015 om den exakta placeringen av den allmänna varningen och informationstexten på rulltobak som marknadsförs i påsar

(EUT L 252, 2015, s. 49), och kommissionens genomförandebeslut (EU) 2015/1842 av den 9 oktober 2015 om de tekniska specifikationerna för layout, utformning och form för de kombinerade hälsovarningarna för tobaksvaror för rökning (EUT L 267, 2015, s. 5).

- 24 Den hänskjutande domstolen frågar sig härvid inledningsvis om den nationella lagstiftaren, med hänsyn till unionsrätten, allmänt sett är behörig att anta egna övergångsbestämmelser. Om frågan besvaras nekande undrar domstolen om det inte strider mot principen om lojalt samarbete enligt artikel 4.3 FEU, jämförd med principen om enhetlig och effektiv tillämpning av unionsrätten, att kräva att medlemsstater införlivar direktiv 2014/40 före utgången av den tidsfrist som uppställs i artikel 29.1 i detta direktiv.
- 25 Den hänskjutande domstolen påpekar dessutom att den omständigheten att tidsfristen för införlivandet av direktiv 2014/40 och tillämpningen av de nationella bestämmelserna sammanfaller tidsmässigt knappast är förenlig med proportionalitetsprincipen. I detta hänseende anser den hänskjutande domstolen att det utan de preciseringar som tillhandahållits genom genomförandebesluten 2015/1735 och 2015/1842, bland annat beträffande den exakta placeringen av den allmänna varningen och informationstexten på rulltobak som marknadsförs i påsar, skulle ha varit omöjligt för tillverkarna att kunna planera och beställa matriser för förpackning och tryckning samt, vid behov, planera en ombyggnad av motsvarande påfyllnings- och förpackningsmaskiner. Mellan antagandet av dessa beslut och det datum som fastställs i artikel 29.1 i direktiv 2014/40, den 20 maj 2016, gick det cirka sju månader.
- 26 För det tredje undrar den hänskjutande domstolen huruvida det med hänsyn till proportionalitetsprincipen är tillåtet, enligt artikel 13.1 c i direktiv 2014/40, med ett rent omnämmande, på styckförpackningen eller ytterförpackningen, av en smaktillsats eller ett ämne som ger en lukt eller en smak som tobaksvaran innehåller och får innehålla, om detta omnämmande inte sker i reklamsyfte och har en neutral form.
- 27 Den hänskjutande domstolen vill slutligen få klarhet i huruvida artikel 13.1 c i direktiv 2014/40, i och med att den förbjuder användningen av vissa varumärken, utgör en oproportionerlig expropriation i den mening som avses i artikel 17.1 andra meningen i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan). Det påstås att innehavarna av de varumärken som avses i denna bestämmelse helt och hållet hindras från att använda dessa varumärken på ett rimligt eller relevant sätt, och att detta påverkar dem ekonomiskt på samma sätt som en formell expropriation. De regler avseende märkning som införs genom denna bestämmelse påstås leda till att innehavarna av varumärken varaktigt fråntas vissa av de grundläggande användningsmöjligheter som avses i artikel 10 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2436 av den 16 december 2015 för tillnärmning av medlemsstaternas varumärkeslagstiftning (EUT L 336, 2015, s. 1).
- 28 Mot denna bakgrund beslutade Verwaltungsgericht Berlin (Förvaltningsdomstolen i Berlin) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:
- ”1. a) Är artikel 7.1 och 7.7 i [direktiv 2014/40] jämförd med artikel 7.14 i samma direktiv ogiltig på grund av att den strider mot principen om rättssäkerhet, eftersom det i artikelns bestämmelser föreskrivs att medlemsstaterna ska förbjuda att vissa tobaksvaror släpps ut på marknaden, utan att det klart och tydligt framgår exakt vilka av dessa tobaksvaror som ska förbjudas redan från den 20 maj 2016 och vilka som ska förbjudas först från den 20 maj 2020?
- b) Är artikel 7.1 och 7.7 i [direktiv 2014/40] jämförd med artikel 7.14 i samma direktiv ogiltig på grund av att den strider mot likabehandlingsprincipen eftersom de, med avseende på de förbud som ska utfärdas av medlemsstaterna, gör skillnad mellan olika försäljningsvolymmer utan att detta är sakligt motiverat?

- c) Är artikel 7.1 och 7.7 i [direktiv 2014/40] ogiltig på grund av att den strider mot proportionalitetsprincipen och/eller mot artikel 34 FEUF, eftersom den föreskriver att medlemsstaterna ska förbjuda att tobaksvaror med en viss karakteristisk smak vilkas försäljningsvolym i hela unionen utgör mindre än 3 % i en viss produktkategori släpps ut på marknaden redan från den 20 maj 2016?
- d) Om [första frågan a–c] ska besvaras nekande: Hur ska uttrycket 'produktkategori' i artikel 7.14 i [direktiv 2014/40] förstås? Ska fördelningen per 'produktkategori' ske utifrån typen av karakteristisk smak eller utifrån typen av (smaksatt) tobaksvara eller utifrån en kombination av båda dessa kriterier?
- e) Om [första frågan a–c] ska besvaras nekande: Hur ska det fastställas huruvida tröskelvärdet på 3 % enligt artikel 7.14 i [direktiv 2014/40] uppnåtts med avseende på en viss tobaksvara så länge det inte finns några officiella och offentligt tillgängliga siffror eller statistik på området?
2. a) Får medlemsstaterna meddela kompletterande övergångsbestämmelser när de införlivar artiklarna 8–11 i [direktiv 2014/40] med sin nationella lagstiftning?
- b) Om andra frågan a ska besvaras nekande:
- Är artiklarna 9.6 och 10.1 f i [direktiv 2014/40] ogiltiga på grund av att de strider mot proportionalitetsprincipen och/eller mot artikel 34 FEUF, eftersom de delegerar befogenheten att fastställa vissa föreskrifter rörande märkning och förpackning till kommissionen, utan att ange en tidsfrist i detta avseende och utan att ange närmare övergångsbestämmelser eller övergångsperioder, för att säkerställa att berörda företag får tillräckligt med tid för att anpassa sig till direktivets föreskrifter?
  - Är artikel 9.1 andra stycket (varningstext) och artikel 9.4 a andra meningen (typsnittsstorlek), artik[el] 10.1 b (rökavvänjningsinformation) och 10.1 e (varningarnas placering) samt artikel 11.1 första stycket första meningen (märkning) i [direktiv 2014/40] ogiltiga på grund av att de strider mot proportionalitetsprincipen och/eller mot artikel 34 FEUF, eftersom de ger medlemsstaterna diverse val och utformningsmöjligheter utan att ange en tidsfrist i detta avseende och utan att ange närmare övergångsbestämmelser eller övergångsperioder, för att säkerställa att berörda företag får tillräckligt med tid för att anpassa sig till direktivets föreskrifter?
3. a) Ska artikel 13.1 c i [direktiv 2014/40] jämförd med artikel 13.3 i samma direktiv tolkas så, att den förpliktar medlemsstaterna att förbjuda användning av information som hänvisar till smak, doft, eventuella smaktillsatser eller andra tillsatser, även om det inte är fråga om information i reklam syfte och det fortfarande är tillåtet att använda ingredienserna i fråga?
- b) Är artikel 13.1 c i [direktiv 2014/40] ogiltig på grund av att bestämmelsen strider mot artikel 17 i [stadgan]?"

Prövning av tolknings- och giltighetsfrågorna

Prövning av första frågan a–c

- ²⁹ Genom första frågan a–c vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i direktiv 2014/40 är giltig med hänsyn till rättssäkerhetsprincipen, likabehandlingsprincipen och proportionalitetsprincipen samt artikel 34 FEUF.

Prövning av huruvida artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i direktiv 2014/40 är giltig med hänsyn till rättssäkerhetsprincipen

- 30 Den hänskjutande domstolen undrar huruvida artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i direktiv 2014/40, som föreskriver att medlemsstaterna ska förbjuda att vissa tobaksvaror släpps ut på marknaden, utan att det klart och tydligt framgår exakt vilka av dessa tobaksvaror som ska förbjudas redan från den 20 maj 2016 och vilka av dem som ska förbjudas först från den 20 maj 2020, strider mot rättssäkerhetsprincipen.
- 31 Enligt fast rättspraxis kräver rättssäkerhetsprincipen att en unionsrättslig bestämmelse ska göra det möjligt för dem som berörs därav att få kännedom om den exakta omfattningen av de skyldigheter som de åläggs genom bestämmelsen, och att enskilda på ett otvetydigt sätt ska kunna få kännedom om sina rättigheter och skyldigheter och kunna vidta åtgärder i enlighet därmed (dom av den 25 juli 2018, Teglgård och Fløjstrupgård, C-239/17, EU:C:2018:597, punkt 52 och där angiven rättspraxis).
- 32 Det ska dock även erinras om att det inte är nödvändigt att en lagstiftningsakt i sig innehåller tekniska preciseringar och att det står unionslagstiftaren fritt att betjäna sig av en allmän rättslig ram, som vid behov ska preciseras närmare vid ett senare tillfälle (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 maj 2016, Pillbox 38, C-477/14, EU:C:2016:324, punkterna 78 och 139).
- 33 Den omständigheten att artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i direktiv 2014/40 inte preciserar vilka produkter med en viss karakteristisk smak vilkas försäljningsvolym i hela unionen utgör minst 3% i en viss produktkategori, och inte föreskriver någon konkret metod för att fastställa vilka produkter som avses i artikel 7.14 i detta direktiv, betyder inte för den skull att artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i direktivet därigenom strider mot rättssäkerhetsprincipen. I avsaknad av lagstiftning om detta på unionsnivå ankommer det nämligen på medlemsstaterna eller i förekommande fall på tillverkarna själva att välja en tillförlitlig metod som kan säkerställa att kravet enligt denna bestämmelse iakttas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 maj 2016, Pillbox 38, C-477/14, EU:C:2016:324, punkt 101).
- 34 Under dessa omständigheter ska artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i direktiv 2014/40 inte anses strida mot rättssäkerhetsprincipen.

Prövning av huruvida artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i direktiv 2014/40 är giltig med hänsyn till likabehandlingsprincipen, proportionalitetsprincipen och artikel 34 FEUF

- 35 För det första undrar den hänskjutande domstolen huruvida artikel 7.14 i direktiv 2014/40 strider mot principen om likabehandling på grund av att den gör åtskillnad mellan tobaksvaror utifrån försäljningsvolymen.
- 36 Det ska erinras om att likabehandlingsprincipen, vilken ingår bland de allmänna principerna i unionsrätten, innebär att lika situationer inte får behandlas olika och att olika situationer inte får behandlas lika, såvida det inte finns sakliga skäl för en sådan behandling (dom av den 4 maj 2016, Pillbox 38, C-477/14, EU:C:2016:324, punkt 35).
- 37 Frågan huruvida olika situationer är jämförbara ska bedömas med hänsyn till samtliga omständigheter som kännetecknar dem. Dessa omständigheter bör bland annat bestämmas och bedömas utifrån föremålet för och syftet med den unionsrättsakt som medför den ifrågavarande skillnaden i behandling. Dessutom måste principerna och målsättningarna för det område rättsakten härrör ifrån beaktas (dom av den 12 maj 2011, Luxemburg/parlamentet och rådet, C-176/09, EU:C:2011:290, punkt 32).

- 38 Direktiv 2014/40 tjänar, enligt dess artikel 1, ett dubbelt syfte, nämligen att främja en väl fungerande inre marknad för tobaksvaror och relaterade produkter, med utgångspunkt i en hög skyddsnivå för folkhälsan (dom av den 4 maj 2016, Polen/parlamentet och rådet, C-358/14, EU:C:2016:323, punkt 80).
- 39 För att uppnå syftet att främja en väl fungerande inre marknad för tobaksvaror och relaterade produkter, bör, enligt skäl 16 i direktiv 2014/40, åtgärder som leder till omotiverade skillnader i behandlingen av olika typer av smaksatta cigaretter undvikas.
- 40 Dessutom har EU-domstolen i en dom av den 4 maj 2016, Philip Morris Brands m.fl. (C-547/14, EU:C:2016:325, punkt 114), slagit fast att tobaksvaror med en karakteristisk smak dels har likartade objektiva egenskaper, dels har likartade effekter vad gäller inledandet av tobakskonsumtion och upprätthållandet av tobaksbruket.
- 41 Det betyder att tobaksvaror med en viss karakteristisk smak vilkas försäljningsvolym i hela unionen understiger 3 % i en viss produktkategori, inte skiljer sig från tobaksvaror med en viss karakteristisk smak vilkas försäljningsvolym i hela unionen utgör minst 3 % i en viss produktkategori, vare sig i förhållande till syftet att främja en väl fungerande inre marknad för tobaksvaror och relaterade produkter, eller i förhållande till syftet att uppnå en hög skyddsnivå för folkhälsan.
- 42 Härav följer att de smaksatta produkter som berörs av förbuden mot karaktäristiska smaker som anges i artikel 7.1 och 7.7 i direktiv 2014/40 befinner sig i jämförbara situationer med avseende på tillämpningen av likabehandlingsprincipen.
- 43 Det framgår dock av den rättspraxis som nämns ovan i punkt 36 att en skillnad i behandling mellan jämförbara situationer är berättigad då den är grundad på ett objektiva och skäligt kriterium, det vill säga då den hänger samman med ett laga ändamål som eftersträvas med den aktuella lagstiftningen, och skillnaden står i proportion till det mål som eftersträvas genom behandlingen i fråga (dom av den 16 december 2008, Arcelor Atlantique och Lorraine m.fl., C-127/07, EU:C:2008:728, punkt 47).
- 44 Domstolen har i detta avseende tillerkänt unionslagstiftaren, vid utövandet av den behörighet som denne tilldelats, ett vidsträckt utrymme för skönsmässig bedömning när den ställs inför val av politisk, ekonomisk och social art och måste göra komplicerade bedömningar (dom av den 16 december 2008, Arcelor Atlantique och Lorraine m.fl., C-127/07, EU:C:2008:728, punkt 57). Unionslagstiftaren skulle således, genom utövande av sitt vidsträckta utrymme för skönsmässig bedömning, kunna välja att genomföra harmoniseringen endast i etapper och endast kräva ett successivt avskaffande av unilaterala åtgärder som vidtagits av medlemsstaterna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 maj 2016, Philip Morris Brands m.fl., C-547/14, EU:C:2016:325, punkterna 63 och 134).
- 45 Vad gäller de syften som eftersträvas genom artikel 7.14 i direktiv 2014/40 framgår det av skäl 16 i direktivet att produkter med en karakteristisk smak med en större försäljningsvolym bör fasas ut under en längre period för att ge konsumenterna tillräckligt med tid för att gå över till andra produkter.
- 46 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 48 i sitt förslag till avgörande tar kriteriet avseende försäljningsvolymen för tobaksvaror med en karakteristisk smak i en viss produktkategori inte sikte på tobaksvaror med en viss smak och detta kriterium är neutralt vad gäller tillverkarna. Det framgår nämligen inte av handlingarna i målet vid domstolen att tobaksvaror med en viss karakteristisk smak vilkas försäljningsvolym i hela unionen understiger 3 % i en viss produktkategori i huvudsak tillverkas av små och medelstora företag. Följaktligen ska nämnda kriterium anses vara sakligt motiverat.
- 47 Dessutom måste det anses vara lämpligt att ge konsumenterna tillräckligt med tid för att gå över till andra produkter, och således göra det möjligt att förena de ekonomiska konsekvenserna av förbudet i artikel 7 i direktiv 2014/40 och kravet på att säkerställa en hög skyddsnivå för folkhälsan.

- 48 Ett kriterium som grundar sig på varornas försäljningsvolym, såsom det som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, återspeglar nämligen, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 50 i sitt förslag till avgörande, konsumtionsmönstren och den ekonomiska betydelsen av tillverkningen av de avsedda produkterna.
- 49 Under dessa omständigheter ska artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i direktiv 2014/40 inte anses strida mot likabehandlingsprincipen.
- 50 Vidare undrar den hänskjutande domstolen om artikel 7.1 och 7.7 i direktiv 2014/40 är förenlig med proportionalitetsprincipen, eftersom den förbjuder att tobaksvaror med en viss karakteristisk smak vilkas marknadsandel på unionsnivå är mindre än 3% i en viss produktkategori släpps ut på marknaden.
- 51 I enlighet med fast rättspraxis kräver proportionalitetsprincipen att unionsinstitutionernas rättsakter är ägnade att uppnå de legitima mål som eftersträvas med den berörda lagstiftningen och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål. När det finns flera ändamålsenliga åtgärder att välja mellan ska den åtgärd väljas som är minst ingripande och de vållade olägenheterna får inte vara orimliga i förhållande till de eftersträlvade målen (dom av den 4 maj 2016, Polen/parlamentet och rådet, C-358/14, EU:C:2016:323, punkt 78).
- 52 Vad gäller domstolsprövningen av de krav som tas upp i föregående punkt i denna dom, ska det konstateras att unionslagstiftaren, såsom framgår av den rättspraxis som angetts ovan i punkt 44, har ett vidsträckt utrymme för skönsmässig bedömning inom ett sådant område som det nu aktuella, där unionslagstiftaren ställs inför val av politisk, ekonomisk och social art och måste göra komplicerade bedömningar.
- 53 Med hänsyn till det syfte som eftersträvas genom förbudet mot utsläppande på marknaden av tobaksvaror med karakteristisk smak ska det även noteras att detta förbud är lämpligt för att främja en hög skyddsnivå för folkhälsan, särskilt för ungdomar. Det har nämligen inte bestritts att vissa smaker är särskilt attraktiva för ungdomar, och att de gör att människor lättare börjar konsumera tobak (dom av den 4 maj 2016, Polen/parlamentet och rådet, C-358/14, EU:C:2016:323, punkterna 81 och 82).
- 54 Domstolen konstaterade i detta avseende, i domen av den 4 maj 2016, Polen/parlamentet och rådet (C-358/14, EU:C:2016:323, punkt 102), samt i domen av den 4 maj 2016, Philip Morris Brands m.fl. (C-547/14, EU:C:2016:325, punkt 190), att unionslagstiftaren genom artikel 7.14 i direktiv 2014/40 har gjort en avvägning mellan, å ena sidan, de ekonomiska konsekvenserna av förbudet i artikel 7 i direktivet och, å andra sidan, kravet på att säkerställa en hög folkhälsoskyddsnivå vad gäller en vara som kännetecknas av skadliga egenskaper.
- 55 Domstolen finner därför att förbudet mot utsläppandet på marknaden av tobaksvaror med karakteristisk smak inte uppenbart går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det eftersträlvade syftet.
- 56 Under dessa omständigheter ska artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i direktiv 2014/40 inte anses strida mot proportionalitetsprincipen.
- 57 Vad vidare gäller den osäkerhet som den hänskjutande domstolen anser föreligga vad gäller huruvida artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i direktiv 2014/40 är förenlig med artikel 34 FEUF ska det konstateras att även om artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i direktivet utgör en restriktion i den mening som avses i artikel 34 FEUF, så är en sådan restriktion, såsom har konstaterats ovan i punkt 54, motiverad av avvägningen mellan de ekonomiska konsekvenserna av förbudet i artikel 7 i direktiv 2014/40 och kravet på att säkerställa en hög folkhälsoskyddsnivå, och den strider inte mot proportionalitetsprincipen. Således ska artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i direktiv 2014/40 inte heller anses strida mot artikel 34 FEUF.

58 Det framgår av det ovan anförda att första frågan a–c ska besvaras så, att det vid prövningen av denna fråga inte har framkommit någon omständighet som påverkar giltigheten av artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i direktiv 2014/40.

Prövning av första frågan d och e

59 Genom första frågan d och e har den hänskjutande domstolen bitt EU-domstolen att tolka begreppet ”produktkategori” i artikel 7.14 i direktiv 2014/40, och att förtydliga hur man ska gå till väga för att fastställa om det tröskelvärde på 3 % som föreskrivs i den artikeln har uppnåtts för en viss tobaksvara.

60 Vid tolkningen av en unionsbestämmelse ska inte bara lydelsen beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som bestämmelsen ingår i (dom av den 26 september 2018, Baumgartner, C-513/17, EU:C:2018:772, punkt 23).

61 För det första bör det noteras att begreppet ”produktkategori”, som förekommer i artikel 7.14 i direktiv 2014/40, inte definieras i artikel 2 i direktivet, som har rubriken ”Definitioner”.

62 Vad därefter gäller det sammanhang som artikel 7.14 i nämnda direktiv ingår i, ska det framhållas att enligt artikel 7.12 i direktiv 2014/40 utgör cigaretter och rulltobak de enda tobaksvaror som förbuden i artikel 7.1 och 7.7 i detta direktiv riktar sig mot.

63 I artikel 2.14 i direktiv 2014/40, där begreppet ”ny tobaksvara” definieras, framställs cigaretter och rulltobak dessutom som två skilda produktkategorier.

64 Vidare nämns rulltobak som ett exempel på en ”produktkategori” i skäl 9 i direktivet.

65 Cigaretter utgör således, i likhet med rulltobak, en ”produktkategori” i den mening som avses i artikel 7.14 i direktiv 2014/40.

66 Vad gäller de syften som eftersträvas genom artikel 7.14 i detta direktiv framgår det av skäl 16 i direktivet att produkter med en karakteristisk smak med en större försäljningsvolym bör fasas ut under en längre period för att ge konsumenterna tillräckligt med tid för att gå över till andra produkter.

67 Eftersom tolkningen att cigaretter, precis som rulltobak, utgör en ”produktkategori” i den mening som avses i artikel 7.14 i direktiv 2014/40 inte strider mot dessa syften, och eftersom det kan presumeras att samma begrepp har samma betydelse i en och samma unionsrättsakt, saknas skäl att tolka begreppet ”produktkategori” i den bestämmelsen på ett annat sätt än samma begrepp i andra bestämmelser i detta direktiv.

68 Dessutom konstaterar domstolen att när det gäller metoden för att fastställa huruvida tröskelvärdet på 3 % enligt artikel 7.14 i direktiv 2014/40 uppnåtts på unionsnivå med avseende på en viss tobaksvara, för att i så fall tillämpa undantaget enligt denna bestämmelse, framgår det av den rättspraxis som anges ovan i punkt 33 att det i avsaknad av unionslagstiftning ankommer på medlemsstaterna att upprätta en tillförlitlig metod som kan säkerställa att kravet enligt denna bestämmelse iakttas.

69 Det framgår av handlingarna i målet att Förbundsrepubliken Tyskland, i enlighet med denna rättspraxis, har genomfört artikel 7.14 i direktiv 2014/40 genom att i 34 § 3 i Verordnung über Tabakerzeugnisse und verwandte Erzeugnisse (förordning om tobaksvaror och relaterade produkter), av den 27 april 2016 (BGBl. 2016 I, s. 980), ange vilka smaktillsatser som tobaksvaror ska innehålla för att förbudet mot att släppa ut dessa produkter på marknaden ska gälla först från och med den 20 maj 2020.

- 70 Mot bakgrund av dessa överväganden ska första frågan d och e besvaras enligt följande. Artikel 7.14 i direktiv 2014/40 ska dels tolkas så, att begreppet ”produktkategori”, i den bestämmelsens mening, omfattar cigaretter och rulltobak, dels så, att ett förfarande för att fastställa huruvida tröskelvärdet på 3 % enligt denna bestämmelse uppnåtts med avseende på en viss tobaksvara ska föreskrivas i enlighet med den berörda medlemsstatens nationella rätt.

Prövning av andra frågan

Andra frågan a

- 71 Den hänskjutande domstolen har ställt andra frågan a för att få klarhet i huruvida artiklarna 8–11 i direktiv 2014/40 ska tolkas så, att det är tillåtet för medlemsstaterna att införa perioder för införlivande utöver de som föreskrivs i artiklarna 29.1 och 30 a i detta direktiv.
- 72 Det bör noteras att det i artikel 29.1 i direktiv 2014/40 föreskrivs att medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 20 maj 2016 och att de ska tillämpa dessa bestämmelser från och med den 20 maj 2016, utan att artikel 7.14 påverkas.
- 73 I artikel 30 i direktivet, med rubriken ”Övergångsbestämmelse”, föreskrivs emellertid i led a att medlemsstaterna får tillåta utsläppande på marknaden till och med den 20 maj 2017 av tobaksvaror som tillverkats eller övergått till fri omsättning och som är märkta i enlighet med direktiv 2001/37/EG före den 20 maj 2016.
- 74 Däremot föreskriver artiklarna 8–11 i direktiv 2014/40 inte några perioder för införlivande som skulle kunna ersätta de som föreskrivs i artiklarna 29 och 30 i detta direktiv.
- 75 Mot bakgrund av dessa överväganden ska andra frågan a besvaras enligt följande. Artiklarna 8–11 i direktiv 2014/40 ska tolkas så, att det inte är tillåtet för medlemsstaterna att införa perioder för införlivande utöver de som föreskrivs i artiklarna 29 och 30 i detta direktiv.

Prövning av andra frågan b

- 76 Den hänskjutande domstolen har ställt andra frågan b för att få klarhet i huruvida, för det fall andra frågan a ska besvaras nekande, artikel 9.1 andra stycket, artikel 9.4 a andra meningen, artiklarna 9.6, 10.1 b, 10.1 e och 10.1 f samt artikel 11.1 första stycket, första meningen i direktiv 2014/40 strider mot proportionalitetsprincipen och mot artikel 34 FEUF.
- 77 Den hänskjutande domstolen erinrar i detta hänseende om att artiklarna 9.6 och 10.1 f i direktiv 2014/40 delegerar befogenheten att fastställa vissa föreskrifter rörande märkning och förpackning av tobaksvaror till kommissionen, utan att ange en tidsfrist i detta avseende och utan att ange närmare övergångsbestämmelser eller övergångsperioder, för att säkerställa att berörda företag får tillräckligt med tid för att anpassa sig till direktivets föreskrifter.
- 78 När det gäller proportionalitetsprincipen bör det noteras att eftersom de allmänna rättsprinciperna – varav proportionalitetsprincipen är en – utgör en del av unionens rättsordning, så är det inte bara unionsinstitutionerna som ska iaktta dem, utan även medlemsstaterna ska följa de allmänna rättsprinciperna när de utövar de befogenheter som de har tillerkänts genom unionsdirektiven (dom av den 2 juni 2016, ROZ-ŚWIT, C-418/14, EU:C:2016:400, punkt 20).

- 79 I förevarande fall framgår det av artikel 32 i direktiv 2014/40 att direktivet trädde i kraft den 19 maj 2014. Medlemsstaterna var skyldiga att, utan att bland annat artikel 7.14 fick påverkas, tillämpa de bestämmelser i lagar och andra författningar som var nödvändiga för att följa detta direktiv, senast den 20 maj 2016.
- 80 Den tvåårsperiod som medlemsstaterna hade till sitt förfogande för att anta nämnda bestämmelser för införlivandet av direktiv 2014/40 och garantera att de ekonomiska aktörer som berördes fick tillräckligt med tid för att anpassa sig till direktivets föreskrifter är tillräckligt lång i förhållande till proportionalitetsprincipen.
- 81 Dessutom anges i artikel 30 i direktivet att medlemsstaterna fram till den 20 maj 2017 får tillåta utsläppande på marknaden av tobaksvaror som tillverkats eller övergått till fri omsättning och som är märkta i enlighet med direktiv 2001/37/EG före den 20 maj 2016.
- 82 När det gäller frågan huruvida artikel 9.1 andra stycket, artikel 9.4 a andra meningen, artiklarna 9.6, 10.1 b, 10.1 e och 10.1 f samt artikel 11.1 första stycket, första meningen i direktiv 2014/40 är förenliga med artikel 34 FEUF, konstaterar EU-domstolen att principen om fri rörlighet för varor inte ska hindra sådana förbud mot eller restriktioner för import, export eller transitering som grundas på hänsyn till bland annat intresset av att skydda människors hälsa och liv (se, för ett liknande resonemang, dom av den 14 december 2004, Swedish Match, C-210/03, EU:C:2004:802, punkt 60).
- 83 Härav följer att artikel 9.1 andra stycket, artikel 9.4 a andra meningen, artiklarna 9.6, 10.1 b, 10.1 e och 10.1 f samt artikel 11.1 första stycket, första meningen i direktiv 2014/40, ska tolkas så, att de är förenliga med proportionalitetsprincipen och med artikel 34 FEUF.
- 84 Under dessa omständigheter ska andra frågan b besvaras på följande sätt. Det har vid prövningen av denna fråga inte framkommit någon omständighet som påverkar giltigheten av artikel 9.1 andra stycket, artikel 9.4 a andra meningen, artiklarna 9.6, 10.1 b, 10.1 e och 10.1 f samt artikel 11.1 första stycket, första meningen i direktiv 2014/40.

Prövning av tredje frågan

Prövning av tredje frågan a

- 85 Den hänskjutande domstolen har ställt tredje frågan a för att få klarhet i huruvida artikel 13.1 c och 13.3 i direktiv 2014/40 ska tolkas så, att den förpliktar medlemsstaterna att förbjuda användning av information som hänvisar till smak, doft, eventuella smaktillsatser eller andra tillsatser, även om det inte är fråga om information i reklamsyfte och det fortfarande är tillåtet att använda de berörda ingredienserna.
- 86 Det anges i artikel 13.1 c och 13.3 i direktiv 2014/40 att märkningen av styckförpackningar och eventuella ytterförpackningar eller själva tobaksvaran inte får innehålla någon beståndsdel eller något inslag som hänvisar till smak, doft, eventuella smaktillsatser eller andra tillsatser eller avsaknaden därav. Det ska noteras att dessa beståndsdelar och inslag kan representeras av bland annat texter, symboler, namn, varumärken, figurativa eller icke figurativa tecken.
- 87 Då det framgår av ordalydelsen i artikel 13.1 c i direktiv 2014/40 att tobaksvarorna inte får innehålla "någon beståndsdel eller något inslag" som "hänvisar" till "eventuella smaktillsatser", och då dessa beståndsdelar och inslag, enligt ordalydelsen i artikel 13.3 i detta direktiv, kan innehålla texter, symboler, namn, varumärken och figurativa tecken som inte är av reklamkaraktär, måste det anses att unionslagstiftaren inte har haft för avsikt att göra en åtskillnad mellan information som lämnas i reklamsyfte och information som inte lämnas i reklamsyfte. Denna tolkning stöds av det faktum att

unionslagstiftaren i artikel 20.4 b i direktivet, till skillnad från vad som är fallet i artikel 13 i samma direktiv, uttryckligen har föreskrivit att styckförpackningar och eventuella ytterförpackningar till elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare inte får innehålla sådana beståndsdelar eller inslag som avses i artikel 13 i direktiv 2014/40 med undantag för dem som avses i artikel 13.1 c i direktivet, vilka hänvisar till smaktillsatser eller avsaknaden därav.

- 88 Som generaladvokaten har påpekat i punkt 78 i sitt förslag till avgörande går det dessutom fortfarande att skilja ut tobaksvaror med en karakteristisk smak från andra tobaksvaror, så länge de inte innehåller någon av de beståndsdelar som räknas upp i artikel 13.1 a–e i nämnda direktiv.
- 89 Dessutom finner EU-domstolen, att eftersom den i domen av den 4 maj 2016, Philip Morris Brands m.fl. (C-547/14, EU:C:2016:325, punkt 141) har konstaterat att förbudet mot beståndsdelar eller inslag som hänvisar till smaktillsatser är tillämpligt oavsett huruvida de aktuella påståendena är materiellt riktiga, så ska detta förbud anses hänföra sig även till upplysningar som inte lämnas i reklamsyfte och som nämner ingredienser som är tillåtna enligt direktiv 2014/40.
- 90 Härav följer att artikel 13.1 c och 13.3 i direktiv 2014/40 ska tolkas så, att den förpliktar medlemsstaterna att förbjuda användning av information som hänvisar till smak, doft, eventuella smaktillsatser eller andra tillsatser, även om det inte är fråga om information som lämnas i reklamsyfte och det fortfarande är tillåtet att använda de berörda ingredienserna.

Prövning av tredje frågan b

- 91 Den hänskjutande domstolen har ställt tredje frågan b för att få klarhet i huruvida artikel 13.1 c i direktiv 2014/40 strider mot artikel 17 i stadgan på grund av de avsevärda restriktioner av användningen av varumärken som föreskrivs i den bestämmelsen.
- 92 Det ska påpekas att rätten till egendom som föreskrivs i artikel 17 i stadgan även omfattar immateriell egendom, vilket framgår av punkt 2 i den artikeln.
- 93 Genom att förbjuda att varumärken som hänvisar till smaktillsatser nämns i märkningen av styckförpackningar, på eventuella ytterförpackningar eller på själva tobaksvaran, inskränker artikel 13.1 c i direktiv 2014/40, jämförd med artikel 13.3 i direktivet, användningen av dessa varumärken.
- 94 Rätten till egendom ska emellertid inte betraktas som en absolut rättighet, utan måste bedömas utifrån sin funktion i samhället (se, för ett liknande resonemang, dom av den 15 januari 2013, Križan m.fl., C-416/10, EU:C:2013:8, punkt 113).
- 95 Detta övervägande påverkar bland annat hur proportionalitetsprincipen ska tillämpas enligt artikel 52.1 i stadgan (dom av den 22 januari 2013, Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, punkt 47).
- 96 Enligt den sistnämnda bestämmelsen ska varje begränsning i utövningen av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan vara föreskriven i lag och vara förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter (dom av den 4 maj 2016, Pillbox 38, C-477/14, EU:C:2016:324, punkt 160).
- 97 I det aktuella fallet ska det konstateras att restriktionen av användningen av varumärken har införts genom direktiv 2014/40, och att den endast gäller tillverkarnas rätt att använda sina varumärken vid märkning av styckförpackningar, på eventuella ytterförpackningar och på själva tobaksvaran, vilket således inte innebär något ingrepp i deras varumärkesrätt i sig, detta i syfte att säkerställa en hög

hälsoskyddsnivå i samband med undanröjandet av de hinder som följer av nationell lagstiftning om märkning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 december 2002, British American Tobacco (Investments) och Imperial Tobacco, C-491/01, EU:C:2002:741, punkt 150).

- 98 Direktiv 2014/40 innebär nämligen att innehavarna av sådana varumärken som avses i artikel 13.1 c och 13.3 har rätt att använda sina varumärken på alla andra sätt än de som avses i nämnda bestämmelser, som till exempel vid grossisthandel. Följaktligen är den restriktion av användningen av varumärken som nämns ovan i punkt 93 inte att jämföras med ett egendomsberövande.
- 99 Eftersom tobaksvaror med en karakteristisk smak, enligt skäl 16 i direktiv 2014/40, gör att människor lättare börjar konsumera tobak och påverkar konsumtionsmönster, finner domstolen dessutom att förbudet mot att vid märkningen av styckförpackningar, på eventuella ytterförpackningar och på själva tobaksvaran anbringa varumärken som hänvisar till smak, är ägnat att minska varornas attraktionskraft och svarar mot mål av allmänintresse, som erkänns av unionen, genom att bidra till en hög skyddsnivå för folkhälsan.
- 100 Det har vid prövningen av den tredje frågan inte framkommit någon omständighet som kan påverka giltigheten av artikel 13.1 c och 13.3 i direktiv 2014/40.

Rättegångskostnader

- 101 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

- 1) Det har vid prövningen av den första frågan inte framkommit någon omständighet som påverkar giltigheten av artikel 7.1, 7.7 och 7.14 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU av den 3 april 2014 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG.
- 2) Artikel 7.14 i direktiv 2014/40 ska dels tolkas så, att begreppet ”produktkategori” i den bestämmelsens mening omfattar cigaretter och rulltobak, dels så, att ett förfarande för att fastställa huruvida tröskelvärdet på 3 % enligt denna bestämmelse uppnåtts med avseende på en viss tobaksvara ska föreskrivas i enlighet med den berörda medlemsstatens nationella rätt.
- 3) Artiklarna 8–11 i direktiv 2014/40 ska tolkas så, att det inte är tillåtet för medlemsstaterna att införa perioder för införlivande utöver de som föreskrivs i artiklarna 29 och 30 i detta direktiv.
- 4) Det har vid prövningen av den andra frågan inte framkommit någon omständighet som påverkar giltigheten av artikel 9.1 andra stycket, artikel 9.4 a andra meningen, artiklarna 9.6, 10.1 b, 10.1 e och 10.1 f samt artikel 11.1 första stycket, första meningen i direktiv 2014/40.
- 5) Artikel 13.1 c och 13.3 i direktiv 2014/40 ska tolkas så, att den förpliktar medlemsstaterna att förbjuda användning av information som hänvisar till smak, doft, eventuella smaktillsatser eller andra tillsatser, även om det inte är fråga om information i reklamsyfte och det fortfarande är tillåtet att använda de berörda ingredienserna.

- 6) Det har vid prövningen av den tredje frågan inte framkommit någon omständighet som kan påverka giltigheten av artikel 13.1 c och 13.3 i direktiv 2014/40.**

Underskrifter